

Monitor Brede Welvaart

& de Sustainable Development Goals

2025

Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven hier en nu, en de mate waarin deze ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld.

Brede welvaart heeft drie dimensies: 'hier en nu', 'later' en 'elders'.

De brede welvaart '**hier en nu**' gaat over de mensen die op dit moment in Nederland leven. Dit betreft de kwaliteit van leven van mensen en de kwaliteit van de omgeving waarin zij leven.

Iedereen die in Nederland woont heeft in principe dezelfde vrijheden om een leven te leiden dat waardevol is, ongeacht geslacht, leeftijd, religie, herkomst of andere kenmerken. In de praktijk zijn de kansen niet voor iedereen gelijk en maakt niet iedereen dezelfde keuzes. Daarom is de brede welvaart van bevolkingsgroepen en regio's verschillend en wordt ook de verdeling van brede welvaart 'hier en nu' gemeten.

De brede welvaart '**later**' gaat over mensen die over één of enkele decennia in Nederland zullen leven en die, om een zelfde niveau van brede welvaart te kunnen bereiken, hulpbronnen nodig zullen hebben die de huidige generatie nu gebruikt.

Het wordt moeilijk voor volgende generaties om een zelfde niveau van brede welvaart 'hier en nu' te bereiken wanneer het onderling vertrouwen verwatert en de sociale, maatschappelijke en politieke participatie van grote groepen vermindert, wanneer technologie veroudert en infrastructuur wordt verwaarloosd, wanneer het milieu wordt vervuild en de natuur onleefbaar wordt voor mens en dier, of wanneer onderwijs niet voor iedereen toegankelijk is en noodzakelijke vaardigheden niet worden onderwezen. Brede welvaart 'later' gaat dan ook over de duurzaamheid van onze brede welvaart.

De brede welvaart '**elders**' gaat over mensen in andere landen die nu of in de toekomst de positieve en negatieve gevolgen van onze keuzes voelen.

In deze brochure wordt samengevat hoe Nederland er voor staat op het gebied van brede welvaart.

Brede welvaart 'hier en nu'

Brede welvaart 'hier en nu' gaat over de kwaliteit van leven en van de leefomgeving van de mensen die op dit moment in Nederland wonen.

Een samenleving met grote tevredenheid en veel vertrouwen

De meeste Nederlanders zijn tevreden met hun leven en met aspecten daarvan, zoals werk, vrije tijd en wonen. In 2024 gaf 85,3 procent van de Nederlanders het leven een 7 of hoger. Het vertrouwen in andere mensen is groot vergeleken met de EU27 en het neemt toe. Ook het vertrouwen in instituties is groot en in 2024 zelfs nog iets groter geworden. Toch ervaart minder dan de helft van de bevolking (48,2 procent) in hoge mate regie om hun leven vorm te geven. Dat is wel hoger dan in de meeste andere landen van de EU27. Maar het betekent ook dat meer dan de helft van de Nederlanders weinig of beperkte grip op het leven heeft.

Financiële onzekerheid ondanks groeiende materiële welvaart

De financiële middelen van huishoudens nemen toe. De armoede neemt af en is laag vergeleken met andere EU-landen. Wel stijgt het aandeel huishoudens met problematische schulden. Ook neemt het aandeel huishoudens toe dat de woning niet voldoende kan verwarmen. In 2024 is het deel van de bevolking dat zich veel zorgen maakt over de financiële toekomst overigens afgenomen, maar het is nog altijd groter dan in 2021.

Werk in overvloed, maar loont minder

Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn de mogelijkheden om te werken groot. Een steeds groter deel van de bevolking (15-74 jaar) werkt, de werkloosheid en het onbenut arbeidspotentieel dalen, en minder mensen maken zich zorgen om het behoud van hun baan. De arbeidsparticipatie is de hoogste van de EU en de langdurige werkloosheid de laagste. De economische verschillen tussen mannen en vrouwen nemen af.

De grote vraag naar personeel is niet terug te zien in de financiële beloning voor werk. Het reële uurloon van werknemers is een van de hoogste in de EU maar is sinds 2009 niet gestegen. In 2023 was het reële uurloon zelfs lager dan in 2009. Het aandeel van de beloning van de arbeid van werknemers en zelfstandigen in het verdiende inkomen daalt trendmatig, terwijl het aandeel van de winsten van bedrijven stijgt. Het percentage werknemers met een flexibele arbeidsrelatie is het hoogste in de EU. Hoewel de tevredenheid met werk en vrije tijd hoog is, ervaart een steeds groter deel van de werkenden psychische vermoeidheid door werk.

Woningen worden duurder en steeds meer jongvolwassenen wonen nog thuis

Het tekort aan woningen groeit. Voor 2024 wordt het tekort geraamd op ongeveer 400 duizend woningen. Het huren of kopen van een woning wordt steeds duurder en Nederlanders hebben relatief hoge woonlasten. Wel daalt het percentage van het inkomen dat huishoudens hieraan kwijt zijn. De krapte op de woningmarkt is ook zichtbaar aan de groei van het percentage thuiswonende jongvolwassenen. Het percentage woningen zonder grote gebreken is van 2023 op 2024 sterk gedaald.

Minder schadelijke stoffen in de lucht maar veel ervaren overlast

De kwaliteit van de leefomgeving gaat in sommige opzichten vooruit. De oppervlakte van de beheerde landnatuur neemt toe. Stikstofdepositie in de landnatuur, de uitstoot van verzurende stoffen en de stedelijke blootstelling aan fijnstof nemen af. Daar staat tegenover dat niet eerder zoveel mensen last hadden van milieuproblemen en dat een relatief grote en groeiende groep mensen geluidsoverlast ervaart. Ook schiet de kwaliteit van water in de natuur te kort.

Brede-welvaarttrends en SDG's 'hier en nu' in beeld

Onderstaande cirkel visualiseert de trendmatige ontwikkeling en de meest recente verandering van alle indicatoren die bij elkaar het beeld vormen in de dimensie 'hier en nu', gegroepeerd in acht thema's. Daaronder wordt van dezelfde indicatoren aangegeven hoe Nederland het doet in vergelijking met de andere EU-landen.

Legenda

Langjarige trend (8 jaar)
Mutatie (laatste jaar)

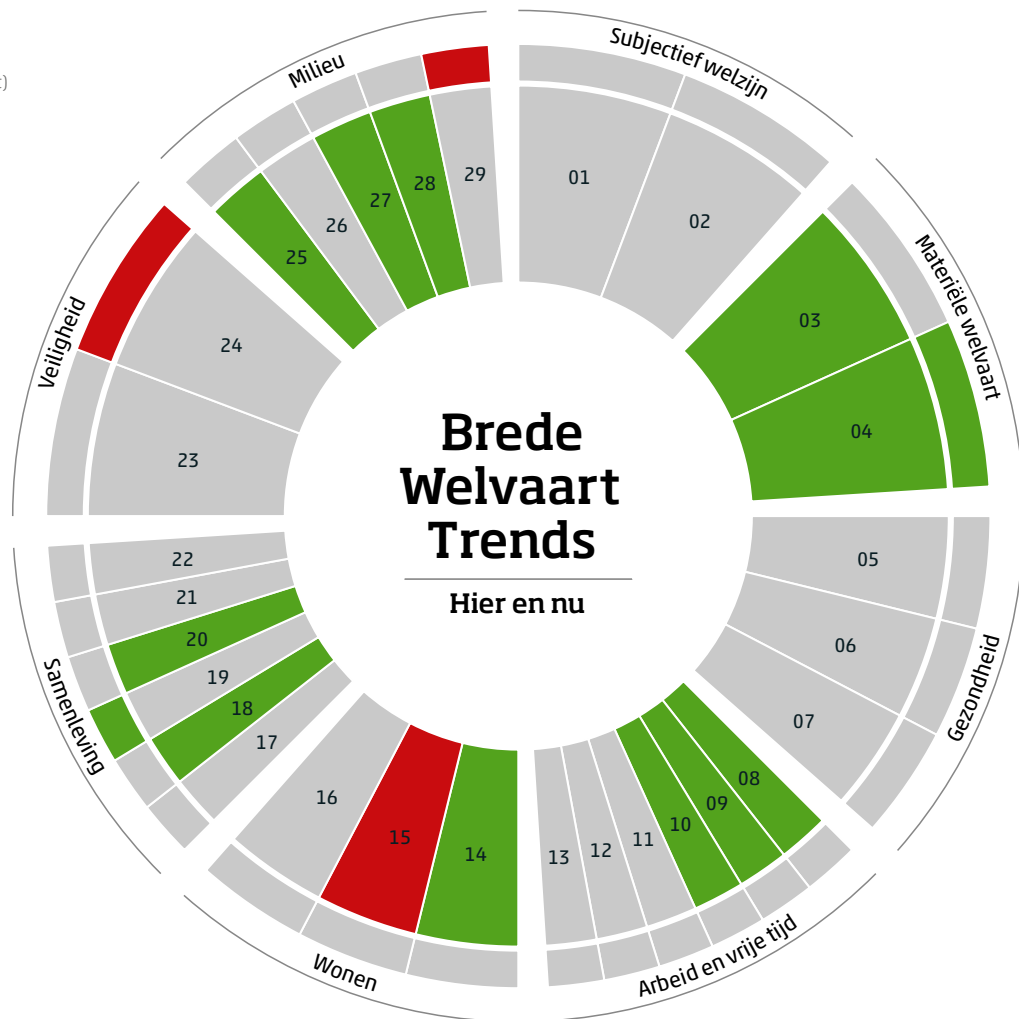
Stijging Brede Welvaart

Geen verandering

Daling Brede Welvaart

Onvoldoende data(kwaliteit)

01 Tevredenheid met het leven	12 Tijdverlies door files en vertraging	21 Ontwikkeling normen en waarden
02 Ervaren regie over het eigen leven	13 Teverdenheid met werk (werknemers)	22 Vrijwilligerswerk
03 Mediaan besteedbaar inkomen	14 Totale woonquote (huur en koop)	23 Vaak onveilig voelen in de buurt
04 Individuele consumptie	15 Thuiswonende jongvolwassenen (25-29 jaar)	24 Slachtofferschap van traditionele criminaliteit
05 Gezonde levensverwachting mannen	16 Teverdenheid met woning	25 Beheerde landnatuur in Natuurnetwerk Nederland
06 Gezonde levensverwachting vrouwen	17 Contact met familie, vrienden of bureu	26 Kwaliteit van zwemwater binnenwateren
07 Overgewicht bij volwassenen	18 Inspraak en verantwoordingsplicht	27 Stikstofdepositie en landnatuur
08 Langdurige werkloosheid	19 Vertrouwen in instituties	28 Stedelijke blootstelling aan fijnstof (PM _{2,5})
09 Nettoarbeidsparticipatie	20 Vertrouwen in andere mensen	29 Milieuproblemen
10 Behaald onderwijsniveau: hbo, wo		
11 Teverdenheid met vrije tijd		

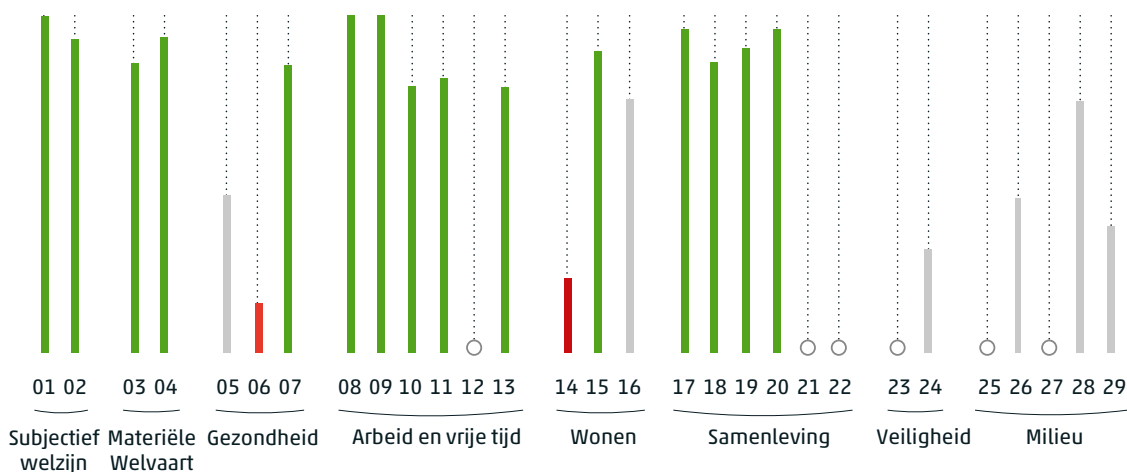

Positie in EU

De balken geven de positie aan van Nederland in de Europese Unie per indicator.

Legenda

- Bovenin EU-ranglijst
— Middenpositie
— Onderin EU-ranglijst
○ Geen data

Brede welvaart 'later'

Brede welvaart 'later' gaat over de beschikbare hulpbronnen voor volgende generaties om een zelfde niveau van welvaart te kunnen bereiken als de huidige generatie. De brede welvaart lijkt duurzamer te worden maar het niveau is niet hoog. Op twee indicatoren na blijven economisch, menselijk, natuurlijk en sociaal kapitaal gelijk of nemen ze toe. Vergeleken met de andere landen in de EU is het Nederlandse niveau echter gemiddeld of zelfs laag. Dit wijst erop dat, ondanks de gunstige ontwikkelingen, de brede welvaart 'later' onder druk staat.

Het verdienvermogen van de economie minder robuust, productiviteit daalt

De hoeveelheid economisch kapitaal lijkt op peil te blijven: de trends zijn stabiel. Er is echter te zien dat de hoeveelheden fysiek kapitaal en kenniskapitaal per gewerkt uur in de afgelopen tien jaar geleidelijk zijn gedaald. Ook de investeringen nemen niet toe. Ten opzichte van het bbp blijven investeringen in materiële vaste activa (zoals machines en gebouwen) en in R&D gelijk, terwijl investeringen in ICT en in grond-, weg- en waterbouw afnemen. Alleen de private R&D-uitgaven nemen toe. Het niveau van de investeringen is voor Europese begrippen gemiddeld (R&D en ICT) of laag (materiële vaste activa). Investerings in nieuwe kapitaalgoederen, kennis en technologische innovaties zijn nodig om het verdienvermogen van de Nederlandse economie sterk te houden. Dit is onder andere nodig omdat vergrijzing de financiële houdbaarheid van pensioenen en publieke voorzieningen voor de volgende generatie onder druk zet. De economie groeit nog, maar vooral doordat Nederlanders in totaal meer uren werken. De groei van arbeidsproductiviteit neemt al een tijd af en in 2023 en 2024 daalde de arbeidsproductiviteit zelfs.

De verduurzaming van de economie vordert

Het energieverbruik neemt af en het aandeel hernieuwbare energie neemt toe. Bedrijven gebruiken steeds minder energie en materialen in hun productieprocessen. Het binnenlands materiaalverbruik en de broeikasgasintensiteit van de economie van Nederland behoren tot de laagste van de EU. Ook neemt deze broeikasgasintensiteit af. Er is sprake van een absolute ontkoppeling van economische groei en broeikasgasemissies.

Druk op de natuur blijft hoog ondanks kleine verbeteringen

De druk op de ruimte neemt toe door een groeiende bevolking. De ruimte voor de natuur is iets gegroeid. De druk op het natuurlijke systeem is nog steeds hoog door fosfor- en stikstofoverschotten. Meer dan 70 procent van de landnatuur heeft last van te veel stikstof. Daarnaast voldoet maar 5,1 procent van het areaal beschermde oppervlaktewater aan de biologische kwaliteitseisen.

De druk op de natuur heeft effect op de biodiversiteit. De populaties van weide-, akker- en ervogels en stadsvogels nemen af. Hetzelfde geldt voor zoogdieren, broedvogels, reptielen en vlinders die kenmerkend zijn voor bos, hei, duin en extensief beheerde graslanden. Sommige soorten doen het beter. Het aandeel niet-bedreigde soorten is geleidelijk toegenomen tot 61 procent in 2024. Diersoorten die aan zoutwater zijn gebonden groeien sinds 2010. Diersoorten die afhankelijk zijn van rivieren, meren en kanalen nemen ook toe. Achter de gemiddelde ontwikkeling van de biodiversiteit kunnen grote verschillen per soort schuilgaan.

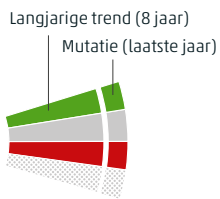
Houdbaarheid welvaartsstaat en kwaliteit instituties onder druk

Instituties die voor de brede welvaart van de huidige generatie en voor de volgende generaties nodig zijn, lijken vast te lopen. De druk op de brede welvaart 'later' wordt geleidelijk opgevoerd door langetermijnontwikkelingen zoals vergrijzing, verstedelijking en migratie. Er is schaarste aan personeel in alle sectoren. Huren en verkoopprijzen van huizen stijgen en doorstroming stokt door een tekort aan woningen. De houdbaarheid

Brede-welvaarttrends en SDG's 'later' in beeld

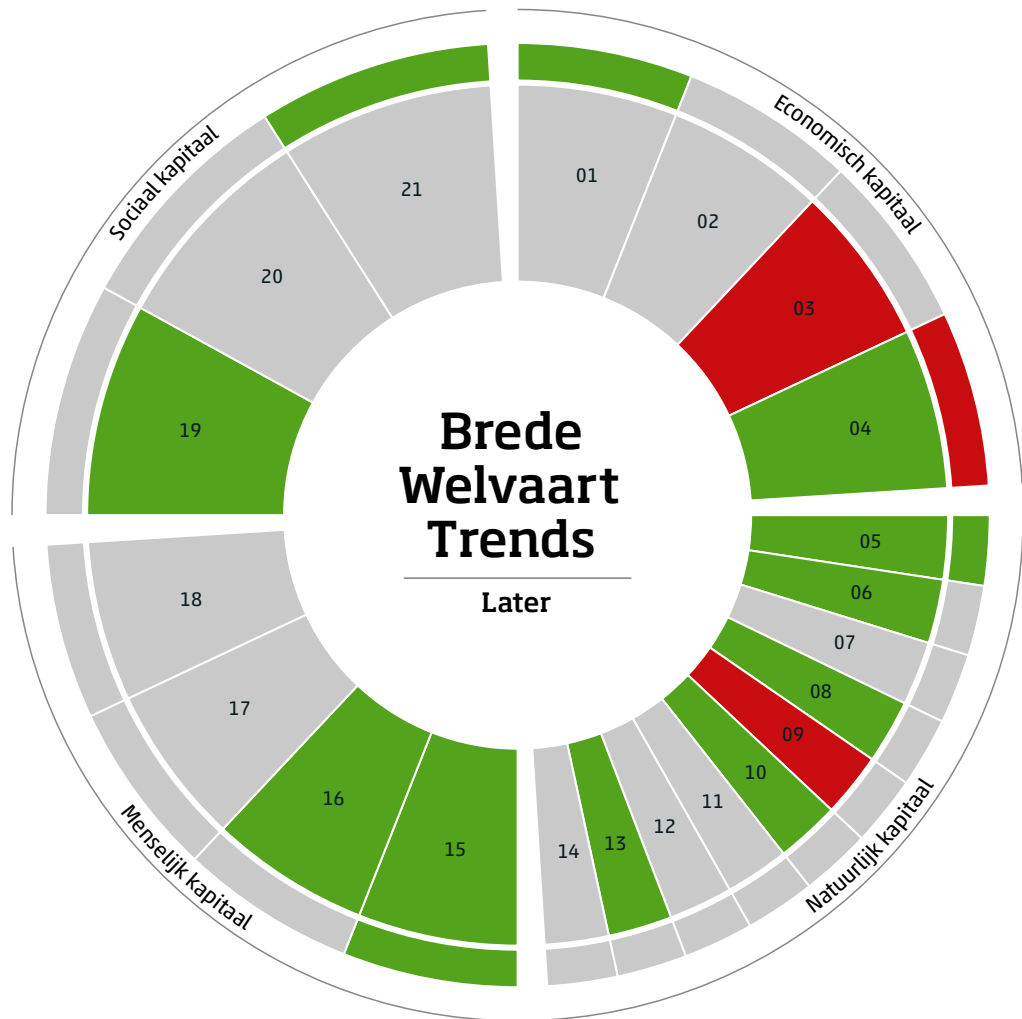
Onderstaande cirkel visualiseert de trendmatige ontwikkeling en de meest recente verandering van alle indicatoren die bij elkaar het beeld vormen in de dimensie 'later', gegroepeerd in vier thema's. Daaronder wordt van dezelfde indicatoren aangegeven hoe Nederland het doet in vergelijking met de andere EU-landen.

Legenda

Stijging Brede Welvaart
Geen verandering
Daling Brede Welvaart
Onvoldoende data(kwaliteit)

01 Fysieke kapitaalgoederenvoorraad	09 Fauna van het land	18 Gezonde levensverwachting mannen
02 Kenniskapitaalgoederenvoorraad	10 Fauna van zoetwater en moeras	19 Vertrouwen in andere mensen
03 Gemiddelde schuld per huishouden	11 Oppervlaktewater van voldoende chemische kwaliteit	20 Discriminatiegevoelens
04 Mediaan vermogen van huishoudens	12 Onttrekking grondwater	21 Vertrouwen in instituties
05 Opgesteld vermogen hernieuwbare elektriciteit	13 Stedelijke blootstelling aan fijnstof (PM _{2,5})	
06 Beheerde landnatuur in Natuurnetwerk Nederland	14 Cumulatieve CO ₂ -emissies	
07 Fosforoverschot	15 Gewerkte uren	
08 Stikstofoverschot	16 Behaald onderwijsniveau: hbo, wo	
	17 Gezonde levensverwachting vrouwen	

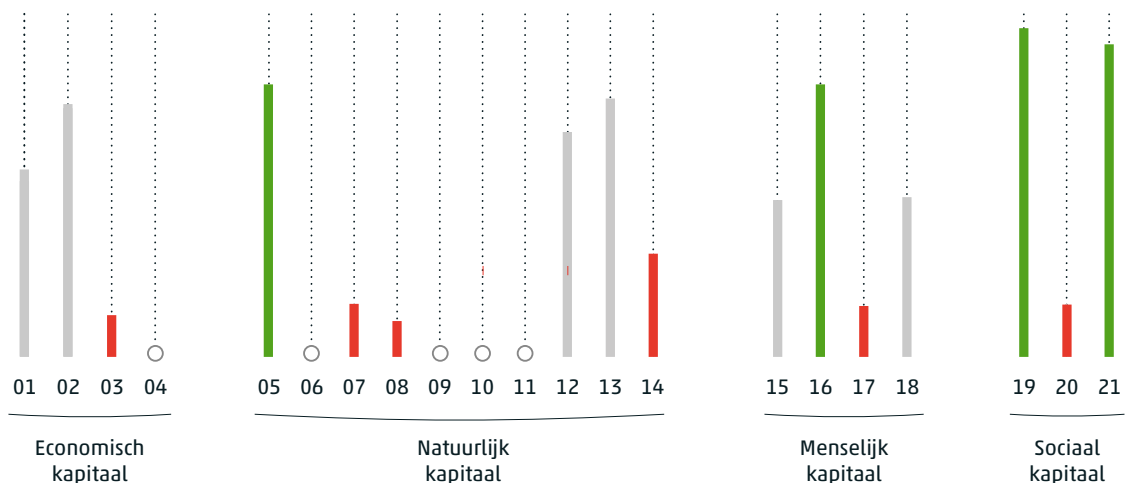

Positie in EU

De balken geven de positie aan van Nederland in de Europese Unie per indicator.

Legenda

— Bovenin EU-ranglijst
— Middenpositie
— Onderin EU-ranglijst
○ Geen data

van pensioenen en welvaartstaat staat onder druk door de vergrijzing van de bevolking. Het vertrouwen in instituties is relatief hoog, maar de indicatoren voor de kwaliteit van bestuur, zoals de effectiviteit van overheidsbestuur en de rechtsorde, dalen geleidelijk. Wel is de kwaliteit van Nederlandse publieke instituties nog altijd hoog in vergelijking met die van andere landen. De overheidsschuld daalt.

Brede welvaart 'elders'

De keuzes die Nederlanders maken voor hun eigen brede welvaart hebben gevolgen voor de brede welvaart van mensen elders in de wereld. De meeste indicatoren laten hier geen stijgende of dalende ontwikkeling zien.

De invoer van fossiele brandstoffen daalt en de hoeveelheid land die wereldwijd nodig is om producten voor Nederlandse consumenten te produceren neemt ook af. De grondstofvoetafdruk is relatief laag, terwijl de landvoetafdruk en de broeikasgasvoetafdruk binnen de EU gemiddeld zijn. De cijfers over de waarde van de Nederlandse invoer laten zien dat de voordelen van deze handel (banen en inkomens) vooral terecht komen in andere welvarende landen. Meer dan 90 procent van de waarde van de invoer van goederen komt namelijk uit hogemiddeninkomenlanden en hogeinkomenlanden.

Het beeld van de brede welvaart 'elders' is waarschijnlijk te positief. Veel aspecten zijn ingewikkeld om te meten. Het is bijvoorbeeld moeilijk te bepalen wat de kwaliteit is van de banen die elders ontstaan door de Nederlandse invoer. Bovendien worden de cijfers over milieu en grondstoffen vergeleken met landen die, net als Nederland, horen bij de landen die wereldwijd de hoogste voetafdrukken hebben.

Jongvolwassenen raken achterop in hun brede welvaart

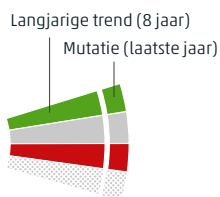
De brede welvaart 'hier en nu' is niet gelijk verdeeld over de bevolking. Deze brede welvaart 'hier en nu' is het minst gunstig voor de jongste groepen tot 35 jaar en veel gunstiger voor de leeftijdsgroepen vanaf 45 jaar. Er zijn verschillen tussen mannen en vrouwen ten opzichte van het gemiddelde in het voordeel van de mannen. Deze verschillen zijn minder groot dan tussen de verschillende leeftijdsgroepen, onderwijsniveaus en herkomstgroepen. Ten opzichte van 2019 is het meest in het oog springend dat vooral de allerjongste leeftijdsgroep er op achteruit is gegaan, net als de hbo'ers en universitair geschoolden en mensen die buiten Europa geboren zijn. Mensen met basisonderwijs of een vmbo-diploma en mensen die zelf in Nederland zijn geboren en hun ouders ook, gingen er juist vrij vaak op vooruit.

De verschillen tussen bevolkingsgroepen die bij de aparte indicatoren te zien zijn, gaan niet per se over dezelfde mensen. Op individueel niveau kunnen gunstige of ongunstige uitkomsten op verschillende thema's zich opstapelen. Bij een deel van de mensen is daardoor op veel thema's een hoge of juist een lage brede welvaart te zien. De stapeling van gunstige uitkomsten is sterk geconcentreerd bij hbo'ers en universitair geschoolden en bij mensen die in Nederland geboren zijn met ouders die dat ook zijn. De stapeling van ongunstige uitkomsten komt vooral voor bij mensen met basisonderwijs of een vmbo-diploma, bij mensen die buiten Europa zijn geboren en bij 65- tot 75-jarigen. Ten opzichte van 2019 is de groep mensen bij wie de ongunstige uitkomsten zich opstapelen iets kleiner geworden. De middengroep, bij wie geen gunstige of ongunstige uitkomsten stapelen, is daardoor gegroeid. De groep aan de bovenkant van de verdeling is onveranderd.

Brede-welvaarttrends en SDG's 'elders' in beeld

Onderstaande cirkel visualiseert de trendmatige ontwikkeling en de meest recente verandering van alle indicatoren die bij elkaar het beeld vormen in de dimensie 'elders', gegroepeerd in twee thema's. Daaronder wordt van dezelfde indicatoren aangegeven hoe Nederland het doet in vergelijking met de andere EU-landen.

Legenda

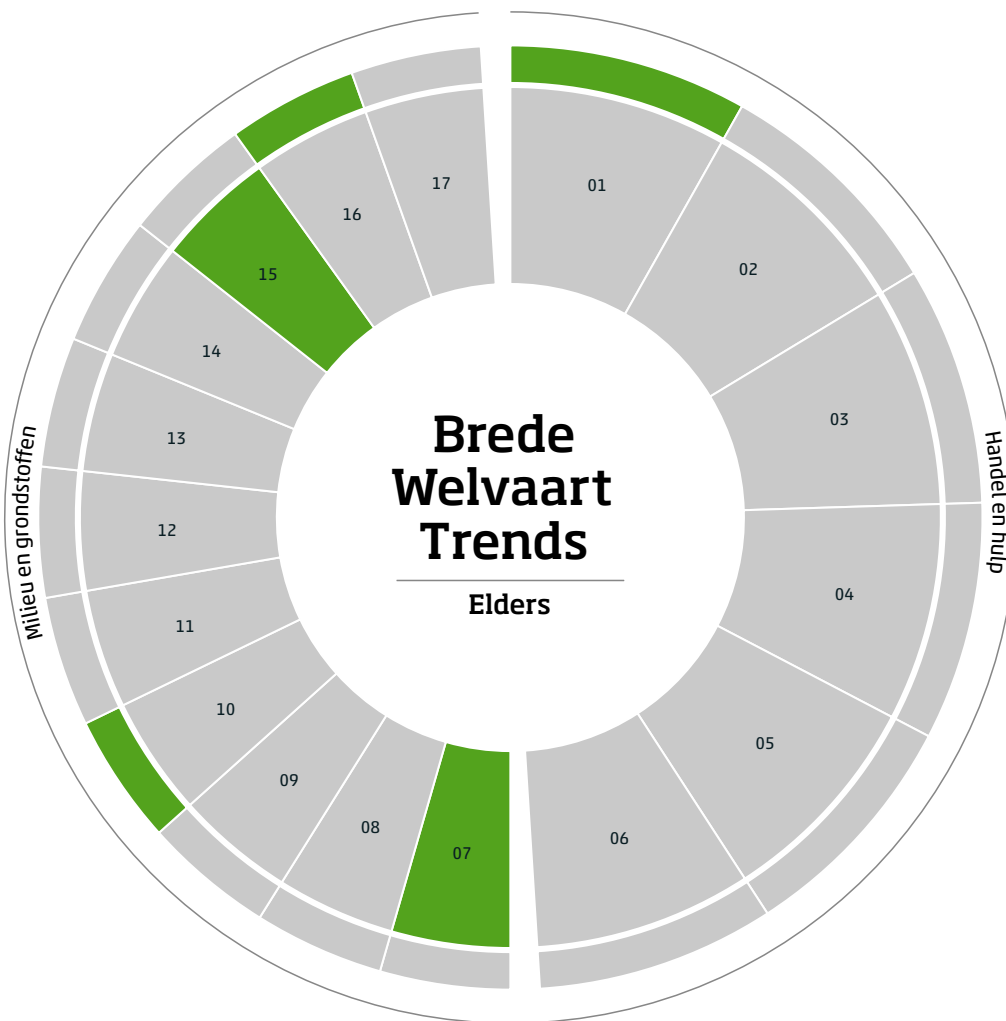
Stijging Brede Welvaart

Geen verandering

Daling Brede Welvaart

Onvoldoende data(kwaliteit)

01 Invoer van goederen uit lageinkomenlanden	09 Invoer metalen
02 Invoer van goederen uit lagemiddeninkomenlanden	10 Invoer metalen uit LDC's
03 Invoer van goederen uit hogemiddeninkomenlanden	11 Invoer niet-metaal mineralen
04 Invoer van goederen uit hogeinkomenlanden	12 Invoer niet-metaal mineralen uit LDC's
05 Ontwikkelingshulp	13 Invoer biomassa
06 Overdrachten	14 Invoer biomassa uit LDC's
07 Invoer fossiele energiedragers	15 Landvoetafdruk
08 Invoer fossiele energiedragers uit LDC's	16 Grondstofvoetafdruk
	17 Broeikasgasvoetafdruk

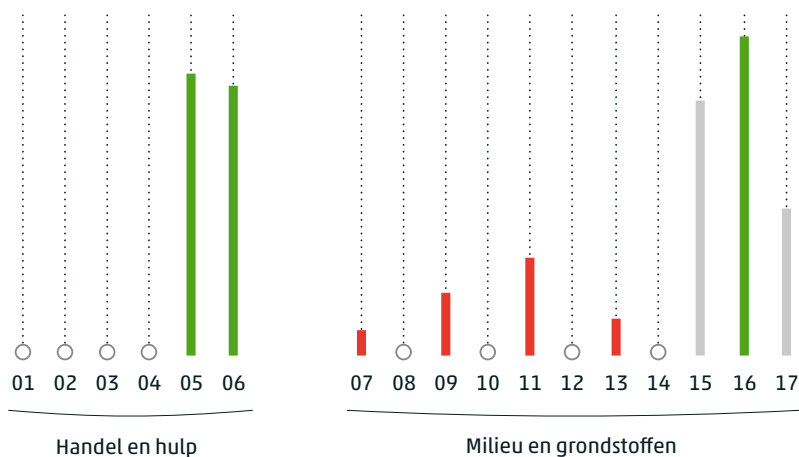

Positie in EU

De balken geven de positie aan van Nederland in de Europese Unie per indicator.

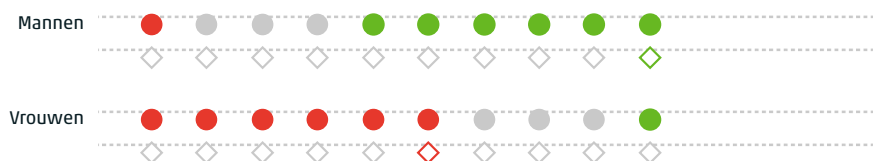
Legenda

- Bovenin EU-ranglijst
- Middenpositie
- Onderin EU-ranglijst
- Geen data

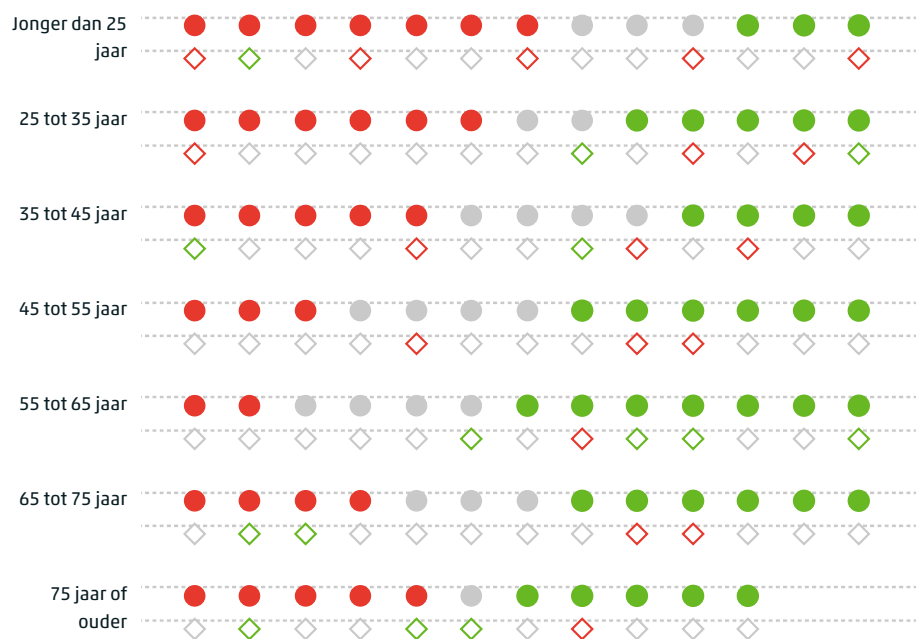

Verdeling van brede welvaart in meest recente jaar en relatieve ontwikkeling sinds 2019

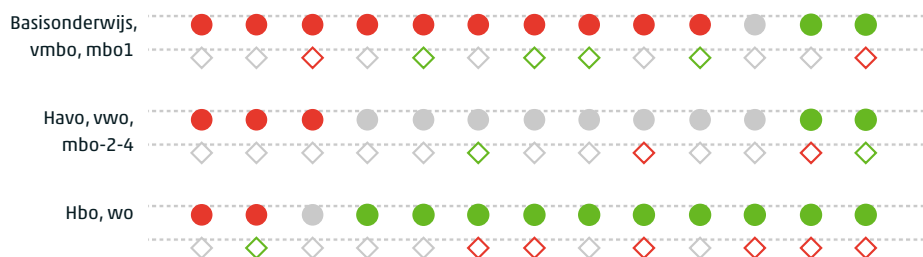
Geslacht

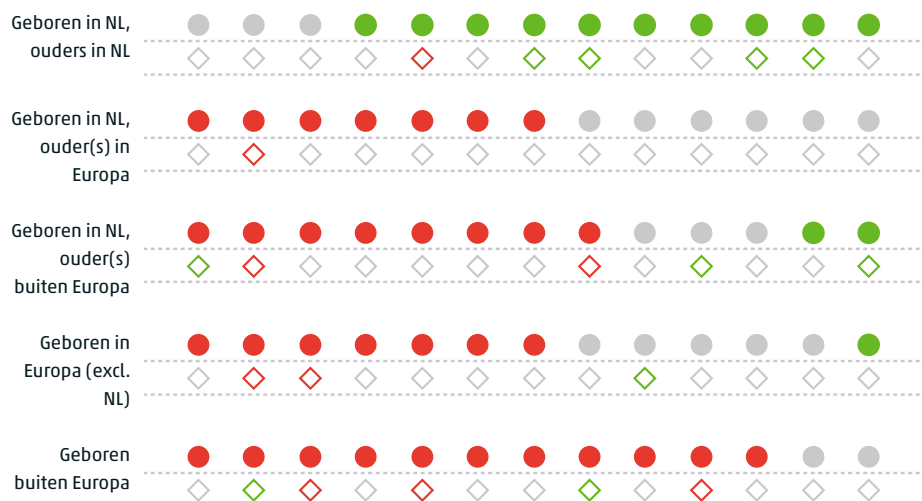
Leeftijd

Onderwijsniveau

Herkomst

De bolletjes geven per indicator aan waar bevolkingsgroepen een significant gunstiger (groen) of ongunstiger (rood) beeld laten zien dan het nationaal gemiddelde (grijs). De ruitjes geven aan of het cijfer van een bevolkingsgroep zich sinds 2019 (2022 voor tevredenheid met werk) bij een indicator gunstiger (groen) of ongunstiger (rood) heeft ontwikkeld dan het nationaal gemiddelde.

- Meest recente jaar
- ◇ Relatieve ontwikkeling ten opzichte van 2019

Monitor Brede Welvaart & de Sustainable Development Goals 2025. De indicatoren in de 2025-editie van de monitor zijn bijgewerkt tot 25 maart 2025. Op de website van het CBS is alle onderliggende informatie toegankelijk gemaakt, inclusief een technische toelichting en tabellen met de gebruikte data. In de monitor ligt de nadruk op trends op de middellangetermijn, gebaseerd op datapunten in de periode 2017–2024.

Voor wat er **feitelijk** gebeurt

Uitgave 2025